సర్వోన్నత న్యాయస్థాన నివేదికలు

ఎల్ఆర్ఎస్ చేత బాలేశ్వర్ తివారీ (మరణించిన)మరియు ఇతరులు.

1997

వర్సెస్

మార్చి,20

షియో జటాన్ తివారీ మరియు ఇతరులు.

[కె. రామస్వామి మరియు ఎస్. సగీర్ అహ్మద్, న్యాయమూర్తులు.]

బీహార్ ల్యాండ్ రీఫాన్స్ యాక్ట్, 1950/బీహార్ ల్యాండ్ రీఫన్స్ రూల్స్, 1951 : సెక్షన్లు. 2(కె), 6 మరియు 35/రూల్ 7ఇ(3)–1957లో లీజుదారుని ఆధీనంలో ఉన్న భూమిని లీజుదారుగా ప్రకటించడానికి దావా వేయడం–1925 నుండి లీజుదారుగా తన ఆధీనంలో ఉన్నట్లు పేర్కొనడం–1952–69 నాటి ఎంట్రీలలో కొనుగోలుదారుడు వాస్తవ ఆధీనంలో ఉన్నట్లుగా పేర్కొనడం, 1952–69 నాటి ఎంట్రీలు వాస్తవంగా కొనుగోలుదారుగా పేర్కొనడం, 1952–69 నాటి నిబంధనల్లో వాస్తవంగా కొనుగోలుదారుగా పేర్కొనడం, వాస్తవంగా లీజుదారుగా పేర్కొనడం వంటి అంశాలను కూడా చేర్చాలని అప్పీలేట్ కోర్టు తీర్పునిచ్చింది. కానీ ఇది ఎల్లప్పుడూ కౌలుదారుని ఆధీనంలో ఉండాలని మరియు కౌలుదారునికి తన కౌలు హక్కుకు ఎటువంటి భద్రత ఉండకూడదని సూచిస్తుంది– కానీ తక్షణ సందర్భంలో కౌలుదారుడు 1925 నుండి నిరంతరం భూమిని తన ఆధీనంలో ఉంచుకున్నాడు, అయినప్పటికీ 1979 లో డిక్రీ అమలులో స్వాధీనం చేసుకున్నప్పటికీ మరియు అవసరమైన అనిమస్ పోసిడెండి గైర్హాజరయ్యాడు–రికార్డుల సృష్టి అనేది చట్టం తాను దున్నుతున్న భూమికి హక్కును ప్రసాదించిన నేల యొక్క న్యాయమైన మరియు చట్టబద్ధమైన హక్కును లేదా క్లెయిమ్ లేదా ప్రయోజనాలను ఓడించడానికి ఒక ముసుగు. భూమిపై మధ్యవర్తి తన హక్కును నిలుపుకున్నాడని, కానీ అది జరగలేదని నిరూపించడానికి ఒక మధ్యవర్తి–హైకోర్టు మరియు సబార్డినేట్ జడ్జి తీర్పును కొట్టివేస్తారు మరియు ట్రయల్ కోర్టు జారీ చేసిన డిక్రీ పునరుద్ధరించబడుతుంది–కొనుగోలుదారు రైయత్ కు తిరిగి స్వాధీనం చేసుకుంటాడు.

గుర్చరణ్ సింగ్ వర్సెస్ కమలా సింగ్ మరియు ఇతరులు . , [1976] 2 SCC 152; రమేష్ బిజోయ్ శర్మ వర్సెస్. పశుపతి రాయ్ మరియు ఇతరులు . , [1979] 4 ఎస్సీసీ 27; లబన్యా బాలా దేవి (శ్రీమతి) వి. బీహార్ రాష్ట్రం, పాట్నా సచవాలయము, పాట్నా మరియు ఇంకొకరు. , [

1994] సప్ట్. 3 SCC 725 మరియు బ్రిఘు నాథ్ సహాయ్ సింగ్ మరియు ఇతరులు . వర్సెస్ ఎండి. ఖలీబుర్ రెహమాన్ మరియు ఇతరులు , [1995] 5 SCC 687, ఆధారపడింది.

సివిల్ అప్పీలు అధికార పరిధి

సివిల్ అప్పీల్ నెం. 2533/1980

పాట్నా హైకోర్టు యొక్క S.A. 326/1978, తేదీ 27.4.79న తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి ఉద్భవించినది.

అప్పీలుదారుల తరపున రంజిత్ కుమార్ మరియు శ్రీమతి బిను టమ్టా.

ప్రతివాదుల తరపున బి. బి. సింగ్.

కోర్టు యొక్క ఈ క్రింది ఉత్తర్వు జారీ చేయబడిందిః

1979 ఏప్రిల్ 27న పాట్నా హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి ఎస్ఏ నంబరు 326/1978లో అప్పీలును కొట్టివేస్తూ ఇచ్చిన తీర్పు నుంచి ఈ అప్పీలు ఉద్భవించింది.

భోజ్ పూర్ జిల్లా బ్రహ్మపూర్ పోలీస్ స్టేషన్ మౌజా నైనిజోర్ పచిమ్ డియారాలో ఉన్న ఖాతా నంబర్ 952లో ప్లాట్ నంబర్ 235 , 243 ఉన్న 3 బిఘాలు , ఆరు గుంటల భూమికి టైటిల్ ప్రకటించాలని ప్రతివాది-ఫిర్యాదుదారుడు పిటిషన్ దాఖలు చేశారు.

1957 మే 23న రాజా డుమ్రామ్ రాజ్ నుంచి రూ.82.2 అణాకు ఈ భూమిని కొనుగోలు చేశారు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 145 కింద విచారణ చేపట్టగా పిటిషనర్ ఆ భూమి కబ్జాలో ఉన్నట్లు తేలింది. తత్ఫలితంగా , పై డిక్లరేషన్ దావాను ప్రతివాది దాఖలు చేయాల్సి వచ్చింది. అప్పీలుదారు 1925 నుంచి లీజుదారుగా ఆ భూమిని తన ఆధీనంలో ఉంచుకున్నాడు. ట్రయల్ కోర్టు అతని వాదనను అంగీకరించింది మరియు ఒక తీర్పును ఈ క్రింది విధంగా నమోదు చేసింది:

"1925 నుంచి దావా భూమిని ప్రతివాది రైయత్ గా కలిగి ఉన్నాడని డుమ్రాన్ రాజ్ కు చెందిన ఈ డాక్యుమెంట్లు స్పష్టం చేస్తున్నాయి. ప్రతివాది డుమ్రాన్ రాజ్ తయారు చేసిన 1350

సంవత్సరపు అసలు ఖతిస్వానీని కూడా దాఖలు చేశాడు , ఇందులో దావా భూమిపై ప్రతివాది పూర్వీకుల పేరు కూడా ఉంది. ఉదా: సి అనేది దుమ్రాన్ రాజ్ యొక్క జమాబందీ రిజిస్టర్ , ఇందులో దావా ఖాతా నెంబరు 91 కంటే ప్రతివాది పూర్వీకుల పేరు కూడా ఉంది. అందువల్ల , ప్రతివాది యొక్క పై పత్రాలు దావా భూమి ఎప్పుడూ యజమాని యొక్క జీరత్ భూమి కాదని మరియు దుమ్రాన్ రాజ్ యొక్క ఖాస్ ఆధీనంలో లేదని స్పష్టంగా రుజువు చేస్తాయి. బదులుగా ప్రతివాది దావా భూమిని రైయత్ గా స్వాధీనం చేసుకున్నట్లు ఈ పత్రాలు చూపిస్తున్నాయి."

దాని ఆధారంగా దావాను కొట్టివేసింది. అప్పీలుపై సబార్డినేట్ జడ్జి 1952-69 సంవత్సరానికి సంబంధించిన ఎంట్రీలు ప్రతివాది భూమిని కలిగి ఉన్నట్లు చూపిస్తున్నాయని , అందువల్ల రాజా దుమ్రాన్ రాజ్ ఆ భూమిని అప్పీలుదారుకు సంవత్సరానికి లీజుకు ఇచ్చారని , తద్వారా బీహార్ భూసంస్కరణల నిబంధనల్లోని రూల్ 7-ఇ (3) కింద విచారణలో పేర్కొన్నారు. 1951 మరియు బీహార్ భూసంస్కరణల చట్టంలోని సెక్షన్ 35 (సంక్షిప్తంగా , "చట్టం"), అక్కడ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులకు సంబంధించి ఏ సివిల్ కోర్టులోనూ దావా వేయడానికి వీల్లేదు. తద్వారా , 21వ పేజీలో ఆయన ఈ విధంగా వ్రాశాడు:

"సూట్ భూమి యజమాని యొక్క ప్రైవేట్ భూమి కావడంతో సంవత్సరానికి లీజుకు ఇవ్వబడింది కాబట్టి , సూట్ భూమిపై దమ్రాన్ రాజ్ ఖాస్ ఆధీనంలో ఉందని నిరూపించాల్సిన అవసరం లేదు. ఇక్కడ చెప్పుకోవాల్సిన విషయం ఏమిటంటే , దావా భూమికి సంబంధించి దుఖీ తివారీ మరియు ఇతర వ్యక్తులు అనేక సంవత్సరాల చిట్టాలో నమోదు చేయబడ్డారని పిటిషనర్ చిత్రా ఉత్పత్తి ద్వారా చూపించగలిగారు. దావా భూములను దుమ్రాన్ రాజ్ ఏటా లీజుకు ఇచ్చిందని, వివిధ సంవత్సరాల్లో ప్రతివాది లేదా ఇతర వ్యక్తి స్వాధీనం చేసుకునే చర్య చిత్తాలో నమోదైన వ్యక్తుల సూట్ భూమిపై ఆక్యుపెన్సీ లేదా పట్టా హక్కును ఇవ్వదనే వాస్తవాన్ని కూడా ఈ వాస్తవం రుజువు చేస్తుంది. "

22వ పేజీలో ఇంకా ఇలా నమోదు చేయబడింది.

"లీజు ప్రాతిపదికన దావా భూమిని వేర్వేరు వ్యక్తులు స్వాధీనం చేసుకోవడం వల్ల ప్రైవేటు భూమి స్వభావం మారదని, ఆ వ్యక్తులకు హక్కును ఇవ్వదని, ప్రతికూల స్వాధీనతతో పరిపూర్ణమైన పట్టాను ఇవ్వదని పేర్కొంది. "

అందువలన, ప్రతివాదికి ఆస్తి యొక్క హక్కు ఉందని అతను నిర్ధారించాడు. తదనుగుణంగా ప్రతివాదికి ఆస్తిపై చెల్లుబాటు అయ్యే హక్కు ఉందని ప్రకటించారు. 1979లో డిక్రీ అమలులో ప్రతివాది ఆ భూమిని తన ఆధీనంలోకి తీసుకున్నట్లు కూడా రుజువైంది.

ఈ వాస్తవాల నుండి, ప్రతివాది యొక్క పూర్వ-శీర్షిక అయిన దుమ్రాన్ రాజ్ భూమిని ఖాస్ ఆధీనంలో ఉంచుకున్నాడా మరియు తద్వారా ప్రతిస్పందకుడు సేల్ డీడ్ కింద ఆస్తి యొక్క హక్కును పొందాడా అనే ప్రశ్న తలెత్తుతుంది.

సబార్డినేట్ జడ్జి నమోదు చేసిన తీర్పు ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన చట్టం దృష్ట్యా స్పష్టంగా సరికాదని పిటిషనర్ల తరపు న్యాయవాది రంజిత్ కుమార్ వాదించారు. సెక్షన్ 6(1)(ఎ) నిబంధనలు, రూల్ 7-ఇ(3) కింద జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల దృష్ట్యా ఈ భూమి దుమ్రాన్ రాజ్ కు చెందిన ప్రైవేటు భూమి అని, బిహార్ భూసంస్కరణల చట్టం కింద పిటిషనర్ ఎలాంటి రైయత్ హక్కును పొందలేదని ప్రతివాదుల తరఫు న్యాయవాది బీబీ సింగ్ వాదించారు. 1951 లో ఎస్టేట్ రద్దు చేయబడింది. ఆ తర్వాత.. అప్పీలుదారు ను రైయత్ గా గుర్తించలేదు. ఆ భూమికి యజమానిగా గుర్తించినట్లు ఆధారాలు లేవు. అందువల్ల, ప్రతివాది తాను భూమికి యజమానినని నిరూపించుకున్నాడు. చట్ట తప్పిదం వల్ల టైటిల్ ప్రకటనకు విఘాతం కలుగుతుంది.

ఆయా వాదనల దృష్ట్యా పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన ప్రశ్న: సబార్డినేట్ జడ్జి తీసుకున్న అభిప్రాయం చట్టంలో సరైనదేనా? ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 6(1) ప్రకారం వ్యవసాయ, ఉద్యానవన అవసరాల కోసం వినియోగించే భూములన్నీ ఆ గడువు ముగిసేనాటికి మధ్యవర్తి ఆధీనంలో ఉన్న భూములన్నీ, ఏళ్ల తరబడి లీజు కింద లేదా ఏడాది నుంచి ఏడాది లీజు కింద లీజుకు ఇచ్చిన యజమాని ప్రైవేటు భూములతో సహా. బీహార్ కౌలు చట్టం, 1885 లోని సెక్షన్ 116 లో ప్రస్తావించబడింది ... సెక్షన్ 7ఎ మరియు బి యొక్క నిబంధనలకు లోబడి, అటువంటి మధ్యవర్తితో రాష్ట్రం పరిష్కరించినట్లుగా పరిగణించబడుతుంది మరియు నిర్దేశిత పద్ధతిలో కలెక్టర్ నిర్ణయించిన విధంగా న్యాయమైన మరియు సమానమైన అద్దె చెల్లించడానికి లోబడి అటువంటి భూములపై ఆక్యుపెన్సీ హక్కులు కలిగి ఉన్న రాష్ట్రం కింద వాటిని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి మరియు వాటిని రైయత్ గా ఉంచడానికి అతనికి హక్కు ఉంటుంది.

సబ్ సెక్షన్ (1)లో పేర్కొన్న భూములపై మధ్యవర్తి తన ఖాస్ కు ఉన్న హక్కుకు సంబంధించి లేదా ఆ భూముల పరిధి గురించి ఎవరైనా వ్యక్తి ఆ సబ్ సెక్షన్ కింద ఆ భూముల అద్దెను నిర్ణయించడానికి ముందు వివాదస్పదమైతే, కలెక్టర్ దరఖాస్తుపై, తనకు తగినట్లుగా భావించిన విధంగా ఆ విషయంపై విచారణ జరిపి, తనకు తోచిన విధంగా ఉత్తర్వులు జారీ చేయాలని సూచిస్తుంది. న్యాయమైన మరియు సరైనది. ఈ చట్టం యొక్క సెక్షన్ 2(కె)లో ఖాస్ స్వాధీనాన్ని ఈ క్రింది విధంగా నిర్వచించారు:

"2(కె) ఖాస్ ఆధీనంలో వ్యవసాయ లేదా ఉద్యాన అవసరాలకు ఉపయోగించే ఏదైనా భూమి యొక్క యజమాని లేదా కాలపరిమితి కలిగిన వ్యక్తి యొక్క స్వాధీనానికి సంబంధించి, అటువంటి భూములను సాగు చేయడం లేదా తన స్వంత స్టాక్తో లేదా తన స్వంత సేవకుల ద్వారా లేదా కిరాయి కూలీల ద్వారా లేదా కిరాయి స్టాక్తో ఉద్యాన కార్యకలాపాలను నిర్వహించడం ద్వారా అటువంటి యజమాని లేదా పదవీకాల యజమానిని కలిగి ఉండటం అని అర్థం."

ఖాస్ స్వాధీనానికి సంబంధించిన వివాదం ఇకపై ఇంటెగ్రా కాదు.

గురుచరణ్ సింగ్ వర్సెస్ కమలా సింగ్ & ఓర్స్, (1976) 2 ఎస్ సిసి జి 152 వద్ద 20 మరియు 21 పేరాగ్రాఫ్ 20 మరియు 21 లో 162 వద్ద ఈ అంశాన్ని విచారించింది మరియు ముగ్గురు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం ఈ క్రింది విధంగా తీర్పునిచ్చింది:

"సెక్షన్ 6(1)లోని సబ్ క్లాజులు (ఎ), (బి), (సి) వర్తించవు. అతను ఖాస్ ఆధీనంలో ఉన్నాడని ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న ప్రధాన పేరా పరిధిలోకి వస్తాడని న్యాయవాది వాదన. తదుపరి చర్చను అభినందించడానికి, పిటిషనర్ తన ఫిర్యాదులో 1954లోనే తనకు వ్యతిరేకంగా ఉన్న పోటీలో ఉన్న ప్రతివాదులు నిస్సిగ్గుగా అతిక్రమణ చర్యకు పాల్పడినట్లు పేర్కొన్నారని పునరుద్ఘాటించడం ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. ఈ ప్రాణాంతకమైన వాస్తవంతో విసుగు చెందని న్యాయవాది తన ఆధీనంలో ఉందని చెప్పుకున్నాడు మరియు ఇంకా వాదించాడు. సెక్షన్ 2(కె)లో నిర్వచించిన ఖాస్ స్వాధీన భావనపై ఆయన దృష్టి సారించారు. అతను ఒక చారిత్రక దృక్పథాన్ని సమర్పించాడు మరియు ఖాస్ స్వాధీనానికి మూలం బెంగాల్ కౌలు చట్టం, 1885 లో కనుగొనవచ్చని సూచించాడు. ముసాయిదాదారుడు సౌకర్యాల కోసం మునుపటి భూపరిమితి చట్టాలను రూపొందించి ఉండవచ్చు, కానీ భారత రాజ్యాంగం ఒక కొత్త న్యాయశాస్త్రాన్ని

యథాతథంగా ప్రారంభించిందని, నాల్గవ భాగం ద్వారా మార్గనిర్దేశం చేయబడి, మూడవ భాగంలో ప్రతిబింబించిందని మనం మొదట్లోనే అర్థం చేసుకోవాలి. సాంప్రదాయిక న్యాయశాస్త్రానికి గట్టి విరామం లభించినప్పుడు, భూస్వామ్య భూ వ్యవస్థను తిప్పికొట్టడానికి, వ్యవసాయ సంబంధాల పరివర్తన అని పిలువబడే దాని స్థానంలో ఒక పెద్ద ప్రయత్నం జరిగినప్పుడు, మనం గత న్యాయశాస్త్రాన్ని తిరిగి చూడలేము లేదా కనుమరుగవుతున్న టెనురియల్ పరిధుల్లో ఒక కొత్త చట్టాన్ని బందీగా ఉంచలేము. చారిత్రక లింకులు – సామాజిక – న్యాయ వ్యవస్థలో గతం నుండి విడిపోవడం చట్టం యొక్క పురుషులను పూజించడం ద్వారా సాధించబడదు – ఖాస్ స్వాధీనత అంటే నిర్వచనం, సరళమైన ఆంగ్లంలో చెబుతుంది. నిర్వచన క్లాజు సాధారణంగా చట్టబద్ధమైన నిఘంటువు, మరియు ఆ విధంగా చూస్తే, ఈ తీర్పు యొక్క ప్రారంభ భాగంలో దాని అర్థం వాస్తవమైన, సాగుదారు ఆస్తి – తక్కువ కాదు, మరేమీ కాదు. వాస్తవానికి, సెక్షన్ 6 (1) ఎక్స్ ప్రెస్ ఎన్యూమరేషన్ ద్వారా ఇతర నిర్వీర్యమైన భూములను 'చేర్చడం' ద్వారా ప్రత్యేక జోడింపు చేస్తుంది.

సెక్షన్ 6 కేవలం మధ్యవర్తి (పూర్వపు యజమాని) ఆధీనంలో ఉన్న భూములను కాపాడుకోవడంతో మాత్రమే ఆగిపోదు, కానీ ఇంతకు ముందు సూచించినట్లుగా తాత్కాలిక లీజులు లేదా తనఖాలపై బకాయి ఉన్న కొన్ని భూములను ఇతరులతో కలుపుతుంది. బీహార్ కౌలు చట్టానికి తెలిసిన ప్రైవేటు భూములు, ఛోటా నెగ్పూర్ కౌలుదారీ చట్టానికి తెలిసిన ప్రత్యేక భూములు, విమోచన పెండింగ్ లో ఉన్న తనఖాలు పెండింగ్ లో ఉన్న భూములు, వాస్తవంగా యజమాని స్వయంగా సాగు చేసుకుంటున్న భూములు ఇవి. సాధారణంగా లీజుదారులకు, తనఖాలకు బకాయి పడినవి ఖాస్ ఆధీనంలో ఉండకపోవచ్చు. కాబట్టి శాశ్వత దున్నుకునేవారి హక్కులను పరిరక్షించాలని, అందువల్ల రైయత్ లు, నిరుపేదలు నేరుగా ప్రభుత్వ ఆధీనంలో హక్కులు కలిగి ఉండాలని, జమీందారు లేదా యజమాని కూడా తన ఆధీనంలో ఉన్న భూములను, వాస్తవంగా ప్రైవేటు లేదా ప్రత్యేక భూములుగా అనుభవించిన లేదా తన ఆధీనంలో ఉన్న ఇతర భూములను న్యాయమైన కౌలు చెల్లించి ప్రభుత్వం కింద కలిగి ఉండటానికి అనుమతించాలని న్యాయవాదులు భావించారు. దీన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని సెక్షన్ 6(1) ప్రత్యేక కేటగిరీలను చేర్చి తన పరిధిని విస్తరించింది. శాసనం యొక్క బాడీలో సంభవించే పదాలు లేదా పదబంధాల అర్థాన్ని విస్తరించడానికి 'చేర్చడం' అనే పదాన్ని సాధారణంగా వ్యాఖ్యాన క్లాజులలో

ఉపయోగిస్తారు. సెక్షన్ 6(1) ఖాస్ స్వాధీనానికి అర్థాన్ని విస్తరించడానికి వీలుగా 'సహా' అనే పదాన్ని ఉపయోగిస్తుందని స్పష్టమైంది; ఆ సెక్షన్ యొక్క పరిమిత ఉద్దేశ్యం, తద్వారా నొక్కిచెప్పింది, కానీ అటువంటి విస్తరణ కోసం, ఖాస్ స్వాధీనం అనే పదం తాత్కాలిక లీజుదారులతో కూడా బకాయి ఉన్న భూములను మినహాయించింది. అందువల్ల ఖాస్ స్వాధీనాన్ని వాస్తవ స్వాధీనానికి పరిమితమైన అర్థంలో ఉపయోగించారని, 'ప్రైవేట్', 'ప్రత్యేక' మరియు తనఖా పెట్టిన భూములకు సంబంధించి యజమానులకు ఉపశమనం కలిగించడానికి దానిని కొంత వరకు విస్తరించాల్సి వచ్చిందని స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. ఖాస్ స్వాధీనము అనేది వాస్తవ స్వాధీనము, అది జానా మీద పట్టు, మరియు వాస్తవ ప్రవేశము, వాస్తవానికి ఒక స్వాధీనము, దాని మీద ఒక స్థానము, దాని ఆక్రమణ, ఒక నిజమైన, పరిపాలనా కార్యముగా చేయబడినది, చట్టములో నిర్మాణాత్మక స్వాధీనము లేదా స్వాధీనము అనేది సెక్షన్ 6(1) యొక్క ఉప క్లాజుల పరిధిలోకి వస్తుంది. అయినప్పటికీ, శ్రీ మిశ్రా మనము అంగీకరించాలని కోరినప్పటికీ, ఆస్తిపై నిజమైన ఆధిపత్యాన్ని ఒక వ్యక్తి కలిగి ఉన్నప్పుడు, ఆ ఆస్తిని కలిగి ఉండటానికి ఒక హక్కును కలిగి ఉన్నంత విస్తృతమైనదని ఊహించడం అసాధ్యం. స్వాధీనం, సరిగ్గా అర్థం చేసుకోవడం, అంటే సమర్థవంతమైన, శారీరక నియంత్రణ లేదా వృత్తి;

ప్రపంచ స్వాధీనాన్ని కొన్నిసార్లు కలిగి ఉన్న హక్కుకు పర్యాయపదంగా తప్పుగా ఉపయోగిస్తారు. (పదాలు మరియు పదబంధాలు, 2 వ ముద్రణ, జాన్ బి. సౌండర్స్, పుట.151).

డిక్షనరీ ఆఫ్ ఇంగ్లీష్ లా (ఎర్ల్ జోవిట్) 1959 లో పేజీ 1367 "స్వాధీనము" ఈ క్రింది విధంగా నిర్వచించబడింది:

"స్వాధీనం, ఒక వస్తువుపై భౌతిక నియంత్రణను ప్రదర్శించే అవకాశం, అలా చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతో పాటు, మొత్తం ప్రపంచానికి వ్యతిరేకంగా లేదా కొంతమంది వ్యక్తులకు వ్యతిరేకంగా. అందువలన, స్వాధీనం చేసుకోవడానికి మూడు ఆవశ్యకతలు ఉన్నాయి. మొదట వాస్తవ లేదా సంభావ్య శారీరక నియంత్రణ ఉండాలి. రెండవది భౌతిక నియంత్రణ అనేది ఉద్దేశ్యంతో తప్ప స్వాధీనం కాదు; అందువల్ల, నిద్రపోతున్న వ్యక్తి చేతిలో ఒక వస్తువు ఉంచబడితే, అతను దానిని కలిగి ఉండదు. మూడవది, సంభావ్యత మరియు ఉద్దేశం కనిపించాలి (లేదా బాహ్య సంకేతాల

ద్వారా రుజువు చేయాలి, ఎందుకంటే వస్తువు ఎవరి నియంత్రణలో ఉన్నట్లు సంకేతాలు చూపించకపోతే, అది కలిగి ఉండదు;.. "

అయితే చివరకు 'స్వాధీనత' అనే పదానికి అర్థం సందర్భాన్ని బట్టి ఉండాలి. (ఐబిఐడి పేజీ 153)

కొన్ని సందర్భాల్లో, స్వాధీన హక్కును కలిగి ఉండవచ్చు, ఆంగ్లో-అమెరికన్ న్యాయశాస్త్రంలో కూడా, స్వాధీనం అనేది వాస్తవ స్వాధీనమని మరియు పరిమిత సందర్భాల్లో నిర్మాణాత్మక స్వాధీనాన్ని కలిగి ఉండవచ్చు, కానీ ఎటువంటి ఆధిపత్యం లేదా నియంత్రణ లేని హక్కును కలిగి ఉండటానికి కనీస హక్కు ఉన్నప్పుడు, యజమానికి కలిగి ఉన్న హక్కు ఉన్నంత మాత్రాన అతని ఆధీనంలో ఉందని వాదించడం ఒక వింత చట్టపరమైన అపహాస్యం అవుతుంది. ఒక ప్రత్యర్థి, యజమాని యొక్క వ్యతిరేకతలో, వాస్తవానికి భూమిపై ఆధిపత్యాన్ని మరియు నియంత్రణను ప్రతికూలంగా, బహిరంగంగా మరియు నిరంతరం కలిగి ఉన్నప్పుడు. ప్రస్తుత కేసులో సెక్షన్ 4 కింద కేసు నమోదు కావడానికి కనీసం రెండేళ్ల ముందు పిటిషనర్ ఆధీనంలో పూర్తిగా నిలిచిపోయింది. ఈ పరిస్థితి ఖాస్ స్వాధీనాన్ని మినహాయించింది."

రమేష్ బిజోయ్ షాన్నా వర్సెస్ పశుపతి రాయ్ అండ్ ఓర్స్ కేసులో ఇద్దరు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం ఈ విషయాన్ని పునరుద్ఘాటించింది. [1979] పేరా 28 లో 4 ఎస్ సిసి 27 వద్ద 37 వద్ద ఈ క్రింది విధంగా నిర్వహించబడింది:

"సెక్షన్ 6లో ఉపయోగించిన పదం 'స్వాధీనం' కాదని, 'ఖాస్ స్వాధీనము' అనే విశేషణానికి అర్హత కలిగి ఉందని, 'నిర్మాణాత్మక స్వాధీనం' అనే పదానికి విరుద్ధంగా ఈ పదాన్ని అర్థం చేసుకున్నందున ఇది 'వాస్తవ స్వాధీనానికి' సమానమని పేర్కొన్నారు. నిర్మొహమాటంగా చెప్పాలంటే, స్వాధీనానికి సంబంధించిన న్యాయశాస్త్ర భావనకు చట్టం ఇప్పటికీ స్పష్టమైన మరియు స్పష్టమైన నిర్వచనాన్ని అందించలేదు. స్వాధీన సమస్యకు కోణీయ విధానాల సంఖ్యను ఆత్మవిశ్వాసంతో సూచించవచ్చు. ఇక్కడ స్వాధీన సమస్యను ఆత్మవిశ్వాసంతో ప్రస్తావించవచ్చు. ఇక్కడ మనం వ్యవసాయ సంస్కరణలను తీసుకురావడానికి ఒక చట్టంలో 'ఖాస్ స్వాధీనము' అని పిలువబడే దాని గురించి ఆందోళన చెందుతున్నాము, అందువల్ల, చట్టం వెనుక ఉన్న ఉద్దేశ్యం మరియు ఉద్దేశ్యం వివరణాత్మక ప్రక్రియను తెలియజేయాలి. వివరణ నిజమైన సాగుదారుకు, నేల

దున్నేవాడికి అనుకూలంగా ఉండాలి. గురుచరణ్ సింగ్ వర్సెస్ కమలా సింగ్ కేసులో ఈ కోర్టు ఈ క్రింది విధంగా వ్యాఖ్యానించింది:

"అందువలన, స్వాధీనం చేసుకోవడానికి మూడు ఆవశ్యకతలు ఉన్నాయి. మొదట వాస్తవ లేదా సంభావ్య శారీరక నియంత్రణ ఉండాలి. రెండవది భౌతిక నియంత్రణ అనేది ఉద్దేశ్యంతో తప్ప స్వాధీనం కాదు; అందువల్ల, నిద్రపోతున్న వ్యక్తి చేతిలో ఒక వస్తువు ఉంచబడితే, అతను దానిని కలిగి ఉండడు. మూడవది, సంభావ్యత మరియు ఉద్దేశం బాహ్య సంకేతాల ద్వారా కనిపించాలి లేదా రుజువు చేయాలి, ఎందుకంటే వస్తువు ఎవరి నియంత్రణలో ఉన్నట్లు సంకేతాలు చూపించకపోతే, అది కలిగి ఉండదు; ...,"

అయితే అన్నింటికీ మించి 'స్వాధీనము' అనే పదానికి అర్థం సందర్భాన్ని బట్టి ఉండాలి, (ఐబిఐడి పుట 153).

కొన్ని సందర్భాల్లో, స్వాధీన హక్కును కలిగి ఉండవచ్చు, ఆంగ్లో-అమెరికన్ న్యాయశాస్త్రంలో కూడా, స్వాధీనం అనేది వాస్తవ స్వాధీనమని మరియు పరిమిత సందర్భాల్లో నిర్మాణాత్మక స్వాధీనాన్ని కలిగి ఉండవచ్చు, కానీ ఎటువంటి ఆధిపత్యం లేదా నియంత్రణ లేని హక్కు ఉన్నప్పుడు, ఒక యజమానికి కలిగి ఉన్న హక్కు ఉన్నంత మాత్రాన అతని ఆధీనంలో ఉందని వాదించడం ఒక వింత చట్టపరమైన అపహాస్యం అవుతుంది. ఒక ప్రత్యర్థి, యజమాని యొక్క వ్యతిరేకతలో, వాస్తవానికి భూమిపై ఆధిపత్యాన్ని మరియు నియంత్రణను ప్రతికూలంగా, బహిరంగంగా మరియు నిరంతరం కలిగి ఉన్నప్పుడు."

దీన్ని పరిశీలించిన తర్వాత సూరజ్ నాథ్ అహిర్ కేసులో పైన పేర్కొన్న నిష్పత్తితో పాటు రామ్ రాన్ బిజాయ్ సింగ్ కేసులో నిష్పత్తిని ఆమోదించారు.

లబన్య బాలా దేవి (శ్రీమతి) వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్, పాట్నా సెక్రటేరియట్, పాట్నా & ఎ.ఎస్.ఆర్., (1994) సూప్ 3 ఎస్.సి.సి 725 వద్ద 727 వద్ద ఈ క్రింది నిర్వచనాన్ని వెలికితీసిన తరువాత:

సెక్షన్ 6(1)(బి) ప్రకారం ఒక రాష్ట్రంలో వాస్తవంగా వ్యవసాయ అవసరాలకు ఉపయోగించే భూములు లేదా లీజుదారుడు లేదా తాత్కాలిక కౌలుదారుడు, నేరుగా తన ఆధీనంలో ఉండి, తన

సొంత స్టాక్ తో లేదా తన సొంత రైయత్ హక్కులతో సాగు చేసుకుంటున్న భూములను మాత్రమే అందులోని నిబంధనలకు లోబడి చట్టబద్ధంగా ధృవీకరించారు.

బ్రిఘు నాథ్ సహాయ్ సింగ్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ మహమ్మద్ ఖలీబుర్ రెహ్మాన్ మరియు ఇతరులు, (1995) 5 ఎస్ సిసి 687 లో సెక్షన్ 2(కె)లో "ఖాస్ స్వాధీనం" యొక్క నిర్వచనాన్ని మరో బెంచ్ పరిగణించింది మరియు ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది:

"చట్టంలోని సెక్షన్ 4, 6తో చదివిన సెక్షన్ 2(కె)ను పరిశీలిస్తే మధ్యవర్తి వ్యవసాయ అవసరాలకు లేదా ఉద్యాన అవసరాలకు ఉపయోగించిన భూమిని తన సొంత స్టాక్ తో లేదా తన సొంత పనిమనుషులతో లేదా కిరాయి కూలీలతో లేదా కిరాయి స్టాక్ తో సాగుచేయడం ద్వారా కాలపరిమితి కలిగిన భూమిని కలిగి ఉండాలని స్పష్టంగా సూచిస్తుంది. "

అందువల్ల, చట్టంలోని సెక్షన్ 6 (1) (ఎ)లో ఉపయోగించిన "మధ్యవర్తిత్వ హక్కు" యొక్క నిర్వచనం వార్షిక సాగుతో సహా ఉన్నప్పటికీ, నిర్ణయించిన కౌలు చెల్లింపుకు లోబడి మధ్యవర్తి అటువంటి భూమికి యజమాని అవుతాడు, ఖాస్ స్వాధీన ఉద్దేశం వాస్తవంగా స్వాధీనంలో ఉండాల్సిన మధ్యవర్తికి సూచించబడుతుంది. అనగా, ఒక కాలు భూమిపై, మరొకటి పొలంలో నాగలిపై మరియు చేతులు మట్టిలో; అయినప్పటికీ కూలీ కూలీల గురించి కూడా ఆలోచిస్తున్నారు. స్వాధీనము వాస్తవ స్వాధీనము మరియు సెక్షన్ 6 క్రింద పేర్కొనబడిన పరిధి మినహా, అనగా సమ్మిళిత ప్రక్రియ ద్వారా ఏ విధమైన పలుచనను అంగీకరించదు అనే అంశానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది; అనుమతులు మరియు స్వాధీనాన్ని నిలుపుకోవాలనే యానిమేషన్ ఎల్లప్పుడూ వ్యక్తపరచబడాలి. దీనిని బీహార్ కౌలుదారీ చట్టంతో కూడా చదవాలి, దీనిలో "ఖాస్ స్వాధీనాన్ని" డీల్ చేశారు.

సెక్షన్ 6(1)(ఎ)లోని సమ్మిళిత నిర్వచనంలో వార్షిక లీజు కూడా ఉంటుందనేది వాస్తవమే కానీ, ఆ స్వాధీనాన్ని ఎల్లప్పుడూ మధ్యవర్తి వద్దే ఉంచుకోవాలని, కౌలుదారునికి తన కౌలు హక్కుకు ఎలాంటి భద్రత ఉండకూడదని ఇది సూచిస్తుంది. కానీ 1925 నుంచి ఏళ్ల తరబడి కౌలుదారు ఆ భూమిని తన ఆధీనంలో ఉంచుకోవడంతో 1979లో డిక్రీ అమలులో ఆ భూమిని స్వాధీనం చేసుకున్నారని, అందుకు అవసరమైన అనిమస్ పోసిడెండి గైర్హాజరయ్యారని అంగీకరించారు.

ఇది "ఖాస్ స్వాధీనము" అవుతుందా మరియు మధ్యవర్తి ఖాస్ ఆధీనంలో ఉన్నాడని ప్రకటించడానికి ప్రతిస్పందకుడికి హక్కు ఉందా అనే ప్రశ్న తలెత్తుతుంది. ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన చట్టం, ఇంతకు ముందు సేకరించిన వాస్తవిక స్థితిని పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, రద్దుకు ముందు మధ్యవర్తికి అద్దె చెల్లిస్తున్నప్పటికీ కౌలుదారుడు రైతుగా తన స్వంత హక్కును కలిగి ఉన్నాడని నిర్ధారణకు వస్తుంది. అతని ఆధీనంలో కేవలం రయ్యాత్ ఆస్తి మాత్రమే ఉంది. మధ్యవర్తి భూమిపై తన మధ్యవర్తి హక్కును నిలుపుకున్నాడని మరియు ఎటువంటి సాక్ష్యాలను జోడించడం ద్వారా రుజువు నిరూపించబడలేదని స్పష్టమైన సాక్ష్యాలతో నిరూపించడం ప్రతిస్పందకుడి విధి. రూల్ 7-ఇ(3) కింద విచారణ జరిపినట్లు సబార్డినేట్ జడ్జి కనుగొన్న మాట వాస్తవమేనని, అయితే పిటిషనర్ కు నోటీసులు జారీ చేసిన తర్వాతే విచారణ జరిపినట్లు సబార్డినేట్ జడ్జి గుర్తించలేదన్నారు.

ఈ పరిస్థితుల్లో అప్పీలుదారుకు నోటీసు ఇచ్చి, విచారణలో తన హక్కును నిరూపించే సాక్ష్యాధారాలను జోడించే అవకాశం కల్పించకుండా ఏదైనా విచారణ జరిపినా, ఆ విషయం సాధారణంగా అతడిని కట్టడి చేయదు. రెవెన్యూ రికార్డుల్లో నమోదు పట్వారీల స్వర్గధామం, మట్టి దున్నేవాడు చాలా అరుదుగా దీని గురించి ఆందోళన చెందుతాడు. తన స్వాధీనానికి, ఆనందానికి సరైన ప్రక్రియ, న్యాయ ప్రక్రియతో సంబంధం లేనంత కాలం, అతను ఎంట్రీల గురించి తక్కువ శ్రద్ధ వహిస్తాడు. ఒక రైతు తాను దున్నుతున్న భూమిని ఎల్లప్పుడూ తన ఆధీనంలో భావించి, తన స్వాధీనానికి భంగం కలగనంత కాలం మధ్యవర్తి ఆజ్ఞను నైతిక విలువలతో పాటిస్తాడనేది గ్రామీణ భారతంలో అందరికీ తెలిసిన విషయమే. అందువల్ల, రికార్డుల సృష్టి అనేది తాను సాగు చేసే భూమిపై హక్కును ఈ చట్టం ప్రసాదించిన నేలను దున్నుతున్న రైయత్ యొక్క న్యాయమైన మరియు చట్టబద్ధమైన హక్కును లేదా హక్కు మరియు ప్రయోజనాలను కోల్పోవటానికి ఒక ముసుగు.

ఈ పరిస్థితుల్లో బి.బి.సింగ్ ఈ ప్రశ్న కింది న్యాయస్థానాల్లో వినిపించబడలేదని వాదించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఈ కేసు విచారణ అవసరం కాబట్టి హైకోర్టు పరిశీలనకు పంపే అవకాశం ఉంది. పైన నమోదు చేయబడిన పరిశోధనల దృష్ట్యా, ఈ విషయం యొక్క రెమిటెన్స్ తక్కువ సహాయాన్ని అందిస్తుందని మేము కనుగొన్నాము.

ఈ పరిస్థితుల్లో అప్పీలును అనుమతించి, హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును, ట్రయల్ కోర్టు తీర్పును ధృవీకరిస్తూ సబార్డినేట్ జడ్జి ఇచ్చిన తీర్పును కొట్టివేయాల్సి ఉంటుంది. పర్యవసానంగా, ఈ ఉత్తర్వు అందుకున్న తేదీ నుండి రెండు నెలల్లోగా అప్పీలుదారుకు స్వాధీనాన్ని తిరిగి అప్పగించాలని ప్రతివాదిని ఆదేశిస్తారు. ఒకవేళ అతను అలా చేయడంలో విఫలమైతే, అప్పీలుదారుడు పోలీసు సహాయంతో దానిని అమలు చేయడానికి మరియు ఒప్పించడానికి స్వేచ్ఛ కలిగి ఉంటాడు. ఖర్చులు లేవు.

అప్పీల్ అనుమతించబడింది.